

Comèdia. 2017

Santi Giró - www.disseny.santigiro.cat

Comèdia brevíssima en dos actes i un dilema

Personatges:

Jaume

Menestral il·lustrat. Ben plantat. Depassa els 80 anys. Vesteix camisa blanca, pantalons i sabates negres.

Joan i Marta

Són parella. Entre 35 i 40 anys. De professió liberal, per exemple, dissenyadors gràfics.

Un cambrer

Acte primer

Sala fosca. Un racó d'un bar. Assegut a una taula hi ha en Jaume llegint la "La Vanguardia" i prenent una infusió. En una taula pròxima hi ha el Joan i la Marta prenent un refresc. Llum sobre l'escena.

Jaume. Aquí diu que "ens ha deixat" per dir-nos que ha mort. També podrien dir que ha marxat o que ha fugit involuntàriament. Ja fa un temps que començo el diari per les esqueles. M'ajuden a calcular estadísticament el temps que em queda. Ara, però, algunes esqueles no posen l'edat del difunt. Això les fa menys interessants. És estrany també que només els casos de difunts amb determinats oficis com editor, catedràtica de llatí o empresari de la construcció, siguin mencionats per la seva activitat en vida. Com si no fos una feina prou notable haver estat conductora d'autobús o manyà!

Trobo que les esqueles haurien de complir uns mínims requisits informatius com a servei públic. S'haurien de completar amb dades d'interès general com, per exemple, la vida laboral de l'interfecte, situació familiar, explicar sintèticament de què ha mort, si la malaltia ha estat llarga o dolorosa, si ha necessitat cuidadors, etc. i, molt important, el cost de tot això.

Joan. El que vostè diu seria d'agrair i potser tornaria a portar les esqueles de La Vanguardia a la primera plana, però xoca amb la reserva i el sentiment de respecte a la intimitat que tots tenim.

Jaume. No t'ho creguis, l'esquela integral que reclamo ajudaria l'entorn dels difunts a fer el dol. Pels més benestants seria un consol publicar tot el que han arribat a fer per acompanyar el finat. Hi hauria una certa competitivitat entre famílies i molta preocupació per quedar bé, la qual cosa, en el fons, beneficiaria el malalt en el seu eventual procés de recuperació, que és el que compta.

Marta. Els menys afortunats; pobres, aturats i marginats de totes classes, ni que els hi paguin, no voldran donar cap informació vergonyant.

Jaume. Al contrari. Farien servir l'esquela per reivindicar-se i denunciar les mancances socials i les desigualtats estructurals. Això, a més a més de vehicular la ràbia i el patiment del seu entorn, a la llarga, podria arribar a mobilitzar la gent i estimular les administracions concernides. Aquestos acabarien competint per veure qui la pot arribar a dir més grossa.

Marta. Es veu que a vostè el preocupa força la mort.

Jaume. No gens. No diré que la cobejo, però a la meua edat no m'amoïna. M'horroritza i em dol moltíssim la mort dels altres: els de casa i els amics, no cal dir-ho! Els joves i els milers i milers de víctimes anònimes i indefenses. Però marxar al capdavant és una manera força eficient per afluir, d'una vegada, l'impuls d'anar tirant. És massa complicada i lenta una vida per fer-la córrer massa temps. Especialment espero que els pocs que em queden i em coneixen m'acabin oblidant. Em fa una certa il·lusió fer net. Fondré'm. Haver passat, deixar-ho anar definitivament i suposar que els que segueixen ho faran millor.

Ara, mireu què us dic de la feina; bona part dels mobles, els marcs, les portes i les finestres que he anat fent al llarg de la vida serviran molts i molts anys. Ho puc assegurar.

Marta. I doncs?

Jaume. Em preocupa força la manera i el moment del traspàs. Una lenta agonia i tota la pesca. I, com a tothom, la dependència i donar la tabarra! El descontrol.

Diuen que més aviat que tard es legalitzarà l'eutanàsia en casos límit i taxats. Comença a ser un clam social i personal soterrat. Una exigència per a la sostenibilitat del sistema. Veureu com serà inevitable en el nostre món envellit. Però jo no hi seré a temps.

Ara per ara els infarts fulminants a les cinc de la matinada, ben agitat, són l'alternativa més recomanable. Exactament el decés somiat.

A partir d'aquí tot són incògnites summament inquietants...

...

Joan. Jo sóc en Joan, ella és la Marta, ¿i vostè?

Jaume. Em dic Jaume.

Joan. Jaume, tal com ho veig, potser no s'hi hauria de capficar. No saber com aniran les coses és el més normal del món. No hi ha ningú que ho tingui tot collat. Com es pensa que estem fabricant la nostra vida nosaltres dos?

Marta. Ara! atrafegats a resoldre misteris! l'un rere l'altre i de vegades a grapats. Podrem fer gaire temps el treball que ens hem proposat? Arribarem a fi de mes? Què serà dels nostres fills? Patirem malalties cròniques? Farem la independència? Acabarem socarrimats pel canvi climàtic? Entendrem mai res de com funciona tot plegat?

...

Jaume. *No, a mi ja m'agrada, i molt!, aquesta oportunitat que m'he trobat, aquesta experiència de vida irrepètible. Han estat molts anys, molta feina, molta gent, moltes coses. Crec que he estat un paio valent sense saber-ho. Vist tot el què he passat, potser ara no m'hi atreviria. He mirat de fer alguna cosa útil i m'he escarrassat, més o menys, a fer el que tocava. Però la diferència entre vosaltres i jo és que ja he exhaurit totes les incògnites, no em queden misteris personals. No tinc marge per a res de nou. La meva vida no té sentit. Cap vida té prou sentit sense desafiaments concrets i necessaris.*

Marta. *Sempre hi ha la cura d'algú.*

Jaume. *Tinc els fills i els nets lluny d'aquí. Els nois són enginyers a Tolosa. La meva dona era d'Albi. Per altra banda, podria continuar amb un voluntariat social, cultural o polític, per exemple, però ja n'estic fatigat i el retorn que m'arriba d'aquests ambients em deprimeix i m'impacienta. Els patiments, els errors i les decepcions sedimentats ocupen molt de lloc i es queden quiets arrapats als ossos.*

Marta. *També hi ha la possibilitat d'estudiar coses noves, de rellegir algunes novel·les de nou-centes pàgines, de pintar a l'aire lliure amb un bonic cavallet plegable de faig...*

Jaume. *Precisament una de les fal·làcies més risibles de l'èpica revolucionària va ser la promesa d'alliberar prou temps, després de la victòria proletària, per possibilitar el desplegament creatiu, artístic, literari, filosòfic, etc. de la ciutadania en general, sense excepció i al més alt nivell. Jo ara tinc temps, però no tinc ni el talent ni la voluntat per escriure res que valgui la pena, màxim algun poema per airejar alguns remordiments... Prou faig com a lector perseverant i espectador ocasional..*

Joan. *I que me'n diu del dòmino, la petanca, els escacs, l'aquagym, els balls de saló i els viatges a Gòsol.*

Jaume. *Pel ball, és estrany, conservo encara una energia tan espectacular que ja no trobo parella i a Gòsol hi tinc massa records per tornar-hi sol.*

Joan. *Se sent sol.*

Jaume. *Estic sol. No hi ha res més angoixant. Potser la pobresa, la decadència física i la pèrdua intermitent de la consciència. Donar per segur que res pot arribar a canviar gaire. L'avorriment. Cuidar algú que no t'estima. Pensar...*

Joan. *Pensar?*

Jaume. *Pensar per decidir què faig. Si m'espero com un trist estaquirot, minvant dia a dia les pisto-nades o si busco una dreuera prou intel·ligent per pirar amb ordre i alhora acontentar tothom.*

Joan. *Vol dir que barrina marxar voluntàriament del món sense fer-se mal i alhora repartir felicitat?*

Marta. *A veure; a veure, si ho entenc; vol fugir, en definitiva, sense muntar escenaris paorosos, bassals de sang, la dignitat ferida per sempre, el bronzit de rutines forenses i sense deixar rastre?*

Jaume. *Si, i de fet ho tinc molt avançat.*

Joan. *Cambrer, sisplau!*

S'acosta un cambrer

Joan. *Què voleu?*

Marta. *Una absenta doble.*

Joan. *Que siguin dues.*

Jaume. *Una altra infusió. Gràcies.*

El cambrer es retira

Jaume. *Penso desaparèixer en mig d'una sessió de màgia!*

S'apaguen les llums de la sala. Els actors es retiren.

Acte segon

En Joan i la Marta tornen a lloc. En Jaume surt abillat amb un frac i un corbatí de color. Es mou aleatòriament per sala mentre parla. Un focus el segueix tota l'estona. Se sent des de el primer moment una música de fons: Karl Jenkins. REQUIEM.

Jaume. *Estimats fills, amics, senyores i senyors: benvinguts! A finals del segle XIX a la Vila de Gràcia, eren freqüents les sessions d'espiritisme. Els espiritistes maldaven per invocar i comunicar-se amb els difunts. Jo avui assajaré una acció contrària; desconnectar honorablement de tots vosaltres per sempre més.*

No, no rigueu. És divertit però no bromejo. M'evaporaré, si de cas amb el vostre consentiment, en un obrir i tancar d'ulls. De mi només quedaran alguns rastres vius i persistents en els vostres records, una minvant i dolorosa enyorança i els mobles, els marcs, les portes i les finestres que he obrat al llarg de la vida.

Però com en tots els bons espectacles de màgia, amb vistes a que el truc funcioni adequadament, necessitaré la vostra participació.

Jo us ho posaré molt fàcil, no caldrà que recordeu si són piques o diamants. Després d'exposar les meves sentides reflexions, haureu de decidir vosaltres si m'ésfumo definitivament o si cal que em quedi una temporada més fent cua a les portes de la Parca:

Ara estic en bona forma i encara gestiono per mi mateix la vida quotidiana, ja ho veieu, però ja soc massa vell, aviat en farà noranta i aniré perdent facultats acceleradament, inevitablement. Però quan? quines? com? ...La inseguretat, la incertesa del que passarà i un cert optimisme instintiu, fonamenten vigorosament el discurs moral de la supervivència. En certa manera és emocionant malviure ame-

naçat per eventuais malalties i traumes insuportables. La intimitat ferida. L'expectativa, gens aleatòria, d'un ingrés terminal en una aromàtica residència amb vistes al Laberint d'Horta. I, per no allargar-me, la progressiva desconexió de tot, de tu i dels altres. La pèrdua de la mínima llibertat, del desig i dels somnis. Ara no tocaré el tema, interessantíssim, dels bolquers i de la seva correcta utilització i reciclatge. Ni tampoc l'insaciable cabal de consells, ordres i recomanacions, paradoxalment paternalistes, dels fills i de tot l'entorn familiar i veïnal posat en fila india. Menys encara és el moment d'aprofundir en el meravellós producte financer que acaba per posar les coses al seu lloc: "la hipoteca inversa". Has començat sense res i només faltaria que acabessis com a titular d' un sumptuós pis de 70 metres a la Meridiana. Sisplau!

Sort que fa temps que vaig deixar de fumar i que la venda d'Armagnac està permesa als majors de 18 anys.

Coratge, doncs. Sentit del risc, penses. Saps que es produiran desastres monumentals, però com que no es coneix, ara mateix, com seran ni quan esclataran et deixes guanyar per la curiositat i per una certa esperança d'aterratge acollidor. Quina aventura la vida, et dius entusiasmat. Plena d'incògnites i de sorpreses imprevisibles. La vida és lluita, La vida és un do, no és del tot teva i cal conrear-la fins l'últim bancal. Et deus als que t'estimen! Fa patir tant l'absència d'algú proper que et sap greu marxar per fotut que estiguis, i a ells, per descomptat, que marxis. De manera que et tenen aguantant metxa fins la catàstrofe final, convençuts que seran titllats d'assassins si minven la seva desafortada preocupació assistencial. (Em sembla que aquí hi ha un malentès que una hora o una altra hauríem d'aclarir).

Aviso: En la mesura que la biologia genètica permeti anar allargant la vida, serà més i més necessari que cadascú sàpiga disposar lliurement del seu temps i del relat sencer de la seva existència.

M'estic embolicant i acabo. En qualsevol cas, amigues i amics, moriré i em pregunto si realment, ve d'un dia? Em pregunto si tinc dret a preservar, lúcidament, la meva dignitat i també quin sentit té suportar la pròpia degradació i permetre alhora el sacrifici i el patiment esbojarrat i sentimental dels altres i dels més propers? En definitiva; quins són els límits ètics de la meva llibertat com a persona?

...

Bé, prou! Ja he explicat una mica el que em preocupa. Ha arribat l'hora, doncs, de saber què penseu vosaltres de tot això i d'ajudar-me a fer un pas en un sentit o en un altre.

Ja he dit que serà ràpid i fàcil:

Demano a tots aquells que creguin que m'he de quedar fent la viu viu i a veure què passa, que aixequin un braç quan digui "ara!" i, simultàniament, demano a tots els que els hi sembli que faria bé d'escapar-me d'aquest món, ara que encara recordo el truc màgic corresponent, que aixequin els dos braços alhora quan digui "ara!". (O fer dos torns, braç enlaire, un per a cada qüestió).

Puja el volum de la música de fons.

Jaume. *Atenció tots, preparats. ARA! Molt bé. Amunt!*

En Jaume recompta i anuncia el resultat.

Si guanyen els de seguir:

Jaume. *Perfecte, res a dir, potser m'heu tret un pes de sobre i una mica d'humitat. Els que volen que segueixi gruant han guanyat la partida. Moltes gràcies de tot cor i un emocionat arreveure!. Un aplau-*

diment sisplau!

...

Cambrer! Una absent!

Que sigui doble!

Llums.

"Telò"

Si guanyen els de "marxar":

Jaume. Hi ha uns quants valents amants de la màgia que són majoria i veuen bé la meva escapada a temps. Benvinguts! i gràcies pel vostre difícil recolzament. Un aplaudiment sisplau!

Cal que m'apressi, quan més aviat engegui la meva desaparició definitiva millor per a tots. De fet, tot el que havia de dir ja ho dit al llarg de la vida. Sapiguen, també, que deixo, per una vegada, les meves quatre coses perfectament endreçades.

Ara només un desig sincer: sigueu feliços! Sigueu molt feliços.

En Jaume, cerimoniosament, se situa a la capçalera de l'escena. Es posa unes ulleres "speedo" de natació que du a la butxaca. Aixeca una mà en senyal d'acomiadament i desapareix confós entre bafarades d'una màquina de fum. S'apaga el focus que l'ha anat seguint . La música de fons arriba al màxim volum.

Llums de sala.

"Telò".